

ZİHİNSEL ENGELLİLER

ZİHİNSEL ENGELLİLER

Bu tür engele sahip çocuklar 3 grupta ele alınmaktadır;

A-İleri Derecede zihinsel Engelliler

B-Öğretilebilir Düzeyde Zihinsel Engelliler

C-Eğitilebilir Düzeyde Zihinsel Engelliler

ZİHİNSEL ENGELLİLER

Bu tür engele sahip çocuklar 3 grupta ele alınmaktadır;

A-İleri Derecede zihinsel Engelliler:

Bu çocuklar; klinik bakıma muhtaç, zeka bölümü sürekli olarak 0-19 arasında olup da hayata kesinlikle uyum sağlayamayan ve sağlık kurumlarında devamlı klinik bakıma ihtiyacı olan engellilerdir.

Aileye Öneriler

- İleri derecede zihinsel engelli çocuklarda yaralayıcı davranışlar; saçını çekme. Kafasını vurma v.b. davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bazı uzmanlara göre bunun nedeni çocuğun çevresel ve sosyal uyaranlardan aşırı derecede soyutlanmasıdır. Bu durumda çocuk gereksinim duyduğu ancak çevresinden alamadığı uyaranları kendisi yaratmaktadır. Çocuğun kendine zarar verici bu davranışlarını azaltmak için çocuğa uyarıcı zenginliği sağlayınız.
- İleri derecede zihinsel engelli çocukların düşük düzeydeki işlevleri nedeniyle eğitim programlarında öz bakım (tuvalet alışkanlığı, yemek yeme v.b.) dil ve hareket becerilerine daha fazla önem verilmelidir.
- İleri derecede zihinsel engelli çocuğun basma kalıp ve kendini yaralayıcı davranışlarını iyileştirmede yaygın olarak davranış değiştirme yöntemi uygulanmaktadır. Davranış değiştirme yönteminde istenilen davranışı arttırmak istenilmeyen davranışları azaltmak yada ortadan kaldırmak için tutarlı olarak pekiştirme yada cezalandırma yöntemleri uygulanmaktadır. Pekiştirme zaman geçirilmeden ve açık bir biçimde yapılmalıdır. Örnek (çocuğa ilgi gösterilmesi gibi sosyal nitelikte bir pekiştirme olabilir.)

4. İleri derecede geri zekalı çocuklar bir defa da pek çok kavramı öğrenemezler. Bu nedenle kavramlar çocuğa tek tek öğretilmelidir. Bir kavram iyice öğrenilmeden diğerine geçilmemelidir.

5. Kısa, basit ve somut komutlara çocuk alıştırmalıdır. Olumsuzdan daha çok olumlu ifadeler kullanılmalıdır.

6. Acele ve telaşlı emirler yerine sakin ifadeler kullanılmalıdır.

7. Güven sarsıcı durumlardan (sözlerle, isteklerden) kaçınılmalıdır. Çocuğu başkalarıyla kıyaslamayın, davranışlarından ötürü eleştirmeyin, şiddete (dayak) baş vurmayın.

8. İleri derecede zihinsel engelli çocuklarda konuşma bozukluğu, topluma uyumsuzluk, dikkat v.b. problemleri fazladır. Bu çocuklar aileleri tarafından korunmaya muhtaçtırlar.

9. İleri derecede zihinsel engelli çocuğunuzu dışarıya çıkarmanız, normal yaşlılarının ev dışı ortamlarda görerek, yaşayarak öğrendiklerini onun da öğrenmesi için gereklidir. Kendinizi ve çocuğunuzu toplumdaki 'uzak tutmayın.

10. Çocuğunuzda hiçbir gelişme gözlemiyorsanız yada hiçbir gelişme olmadığını düşünüyorsanız, hiçbir yeni beceri öğrenmiyorsa öğretmeniyle, doktoruyla, diğer anne-babalarla görüşün. Böylece aksayan noktayı, problemi bularak onun eğitiminden en fazla yararlanmasını sağlamış olursunuz.

B-Öğretilebilir Düzeyde Zihinsel Engelliler

Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde **20-34** arasında olup da sağlık kurumlarıyla işbirliği içerisinde gerçekleştirilebilecek özel eğitim ve rehabilitasyona muhtaç olan engelli çocuklardır

Aileye Öneriler

1. Var olan yeteneklerini en iyi kullanılabilir duruma getiriniz.

2. Öğretilebilir düzeydeki çocuklar görmek ve işitmekten çok yaparak öğrenirler. Öğrenmede işitme ve görmede önemli olmakla birlikte yaparak öğrenmede daha yararlı sürekli sonuçlar sağlar. Çocuğun evdeki faaliyetlere katkıda bulunmasını sağlayın (Örneğin, yattığı yatağı düzeltmesi, masaya bardak ve tabak yerleştirmesi v.b.).

3. Öğretilebilir düzeydeki çocuklar başkalarının istediklerini değil, ilgi duydukları şeyleri öğrenirler.

4. Pratik hayatta kendine yetecek kadar temel beceri ve alışkanlıkları kazandırmak gerekir. (örneğin, yemek yeme, tuvalet alışkanlığı v.b. kazandırma)

5. Aşırı koruyucu ve kollayıcı tavırlarla bağımsızlıklarının engellenmesini, kötüye kullanılması-

nı, İstismar edilmesini önleyici tedbirler almak gerekir.

6. Boş zamanlarını yaralı bir şekilde değerlendirmesini sağlayıcı faaliyetlerde bulunmasını sağlayın (Örneğin, televizyon seyretmek, arkadaşlarıyla oyun oynaması v.b.)

7. Her yaşantı her çocuk için ayrı bir anlam taşır Çocukların toplumla etkileşmesine ve değişik yaşantılarda bulunmasını sağlayın.

8. Güven sarsıcı durumlardan (sözlerle, isteklerden) kaçınılmalıdır. Çocuğu başkalarıyla kıyaslamayın, davranışlarından ötürü eleştirmeyin.

9. Öğrencinin başarılı çalışmaları mutlaka görülmeli, değer verilmeli ve gerekirse ödüllendirilmeli.

B-Öğretilbilir Düzeyde Zihinsel Engelliler

Öğretmenlere Öneriler

1. Kısa ve basit konulara çocuk alıştırmalıdır. Olumsuzdan daha çok olumlu ifadeler kullanılmalıdır.

2. Acele ve telaşlı emirler yerine sakin ifadeler kullanılmalıdır.

3. Etkinlikler seviyeye uygun, somut ağırlıklı ve basit olmalıdır.

4. Öğrencinin başarılı çalışmaları mutlaka görülmeli, değer verilmeli ve gerekirse ödüllendirilmelidir. Bu becerilerini daha da geliştirmeleri için desteklenmeli ve aileye gerekli rehberlik yapılmalıdır.

5. Öğretilbilir çocuklar görmek ve işitmekten çok yaparak öğrenirler. Öğrenmede işitme ve görmede önemli olmakla birlikte yaparak öğrenmede daha yararlı sürekli sonuçlar sağlar. Çocuğun derse katılmasını sağlayıcı etkinliklerde bulunmasını sağlayın. (Örn. sınıfta çocuğa söz hakkı vermek v.b.)

6. Etkinliklere çocuğun gelişim seviyesine uygun araç-gereç ve çalışmalarla başlanılmalıdır.

7. Becerilerin kazandırılmasında doğru davranışların verilmesi gerekir. Çocukların düzgün konuşmasını isteyen öğretmen her şey den evvel kendisi düzgün konuşmalıdır.

8. Öğrencilere gerekli ve yeterli ferdi çalışma alışkanlıklarını kazandırabilmek için öğretmen başlama, devam, değerlendirmede daima öğrencileri ile birlikte olmalıdır.

C-Eğitilebilir Düzeyde Zihinsel Engelliler

Zeka bölümleri 35-69 arasında olan çocuklar bu gruba girerler. Bu grup tüm zihinsel engelliler grubunun %75-80'nini oluştururlar. Gelişimleri normal zeka bölümüne sahip çocuklar-

dan önemli bir farklılık göstermez ve tanılanmaları okula başladıkları dönemde akademik çalışmalarındaki güçlükleri sonucunda yapılabilmektedir. Yaşıtlarına göre daha ileri yaşlarda olmakla birlikte 3. Ve 4. Sınıf düzeyindeki bilgi ve becerileri kazanabilirler. Zaten eğitilebilir terimi, bu gruba giren çocukların okuma-yazma, matematik gibi temel akademik becerileri öğrenebileceklerini açıklamaktadır. Eğitilebilir zekadaki bu çocuklar temel akademik beceriler yanında, özbakım becerilerini öğrenebilirler, ileride yetişkinlik çağındaki geçimlerini sağlayabilecek iş becerisi edinebilirler.

Genellikle beyin patolojisi ya da diğer fiziksel bozukluklar göstermezler. Erken tanı anne-baba yardımı, özel eğitim programları ile çoğunluğu sosyal yönden uyum sağlayabilirler. Fakat alışılmadık ya da ekonomik stres altındayken rehberlik ve yardıma ihtiyaç duyabilirler.

NEDENLER:

Doğum öncesi • Hamilelik döneminde annenin geçirdiği bulaşıcı hastalıklar, kullandığı ilaçlar, kazalar ve zehirlenmeler, röntgen çektirme, yetersiz beslenme,

- Akraba evliliği, kromozom bozuklukları, kan uyuşmazlığı,
- Doğuştan metabolik bozukluklar.

Doğum sırasında • Doğum sırasında bebeğin oksijensiz kalması,

- Doğum sırasında bebeğe bulaşan enfeksiyonlar,
- Zor doğum nedeniyle kullanılan bazı araçların (vakum, forseps vb.) bebeğe zarar vermesi,
- Erken yada geç doğum.

Doğumdan sonra • Çocuğun geçirdiği ateşli hastalıklar (kızamık, menenjit vb.)

- Beyin hasarına yol açan kazalar, zehirlenmeler,
- Çocuğun beyin gelişimini etkileyecek yapısal bozukluklar ve hormonal düzensizlikler,
- Ayrıca çocuğun yetersiz beslenmesi, uyarıcı eksikliği, ev ortamının çocuğun oynaması ve çevreyi keşfetmesi için uygun olmaması da hafif derecede zihinsel engelle neden olabilmektedir.

EĞİTİLEBİLİR ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

MOTOR GELİŞİMLERİ

1. Beden gelişimleri çok geri kalmış ya da duraklamış olabilir.
2. Kol bacak kasları gelişmiştir, bazı çocuklar vücut hareketlerini (yürüme, koşma, merdiven çıkma v.b) normal yaşıtları ile aynı zamanda, bazıları ise yaşıtlarından biraz daha gecikmeli olarak yapabilirler.
3. Yürüyüş, sıçrama, atlama hareketlerini yapmada kolaylık görülür. Belirli uzaklığa topu fırlatma ve yakalama gibi el ve kol kaslarının kontrolüne yarayan düzenli denemeleri çoğu kez başarabilirler.
4. Devamlı ve daha fazla dikkat harcıyarak kalem fırça ve tebeşir kullanma becerisi kazanırlar. El becerilerine karşı ilgi artar. Makasla kağıt kesmekten, çekiç ve testere gibi aletlerle iş yapmaktan hoşlanırlar, ama yaptıkları işler genellikle kabaca işlerdir.
5. Bir kısmı bakmadan yazabilecek hale gelebilir. Okumayı tam olarak öğrenebilenlerin sayısı ise daha da azdır.

6. Fiziksel gelişimleri (boy-kilo) ise yaştlarının gelişimi ile bir tutarlılık gösterir.

7. Normal yaştlarına göre daha sık hasta olurlar. Kendilerini korumayı normal çocuklar gibi bilemezler.

8. Zihinsel engele ek olarak görme ve işitme gibi bedensel özürler söz konusu olabilir.

9. Basit hareketlerde yaştlarından gerilik, karmaşık hareketlerde belirli gerilik yanında yürüme, oturma, durma ve benzeri hareketlerde zayıflık görülür.

ZİHİNSEL GELİŞİMLERİ

1. Akademik kavramları geç ve güç öğrenirler. Fazla sabır ve tekrar gerektirir. En çok sıkıntı çektikleri konular matematiksel işlemlerdir. Bu çalışmalara karşı ilgileri çok geç ve sınırlı olarak gelişir.

2. Dikkat süreleri kısa ve dağınıktır .Devamlı izleme , teşvik ve değişiklik isterler .Bir ders konusu ne kadar ilgi çekici olsa da etkinliklere kısa süre katılırlar.

3. İlgileri kısa sürelidir: yakın şeylere ilgi duyarlar ve uzak gelecek ile ilgilenmezler.

4. Ders, birbirini izleyen ilginç etkinlikler dizisi olmadıkça ilgilerini çekmez. Çok ilginç buldukları çalışmalardan dahi kısa bir süre sonra bıkarlar

5. Somut şeyleri daha kolay ve iyi kavrarlar. Kavramların somutlaştırılması anlamayı kolaylaştırır.

6. Zaman kavramı çok geç ve güç gelişir.

7. Kendilerinden küçükler ile ilişki kurmayı ve oynamayı severler.

8. Konuşmaya geç başlarlar. Konuşma gelişimleri zihinsel engelin derecesi ile orantılıdır.

9. Genelleme yapamazlar.

10. Kazandıkları bilgileri transfer etmekte çok güçlük çekerler.

11. Bir etkinliği bir işi tümüyle Öğrenmek için onların basit bölümlere ayrılmasını isterler .

12. Parçadan bütüne doğru öğrenirler. Öğrenme hızları yavaştır

13. Bu çocuklara her detay ayrı ayrı açıklanır ve istenilen şey somut olarak gösterilirse ,zihin karışıklığına meydan vermeden öğretmek kolay olur.

14. Gördükleri ve duydukları şeyleri çabuk unuturlar; bellekleri zayıftır. Bu çocuklar ,verilen bilgi ve uyarıları kısa zamanda unuturlar. Uyarıların kalıcı olması fazla tekrarı gerektirir.

15. Yakın gelecekteki konulara ilgi duyarlar. Uzak gelecekle ilgilenmezler.

16. Algıları ,kavramları ve tepkileri basittir.

DİL GELİŞİMLERİ

1. Konuşmaya geç başlarlar.
2. Konuşmalarında ses bozuklukları vardır (artikülasyon)
3. Kelime hazineleri zayıftır.
4. Alıcı ve ifade edici dil gelişimleri zayıftır.
5. Konuşmaları akıcı değildir.
6. Okuduklarını anlatmakta güçlük çekerler.

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

1. Duygu ve düşüncelerini açık ve bağımsız olarak ifade edemezler.
2. Kendilerine güvenleri azdır.
3. Bağımsız hareket etmekten çekinirler.
4. Yeni durumlara uymakta çok zorluk çekerler.
5. Bir işi sonuna kadar sürdüremezler. Kolayca yorulurlar.
6. Geç ve güç dostluk kurarlar.
7. Sorumluluk almaktan kaçınırlar.
8. Birlikte buldukları kişilerin duygu ve düşüncelerine ilgi ve saygı duymazlar.
9. Kendi kendilerin bir işe başlama ve devam etme arzusu duymazlar.
10. Kendilerinden küçükler ile ilişki kurmayı ve oynamayı tercih ederler. Bu çocukların konuşma, ilgi, zeka, sosyal ve bilgi seviyeleri akranlarından geri olduğu için kendi seviyelerinde anlaşabileceği takvim yaşları küçük normal zeka seviyesindeki çocuklarla oynarlar.
11. Sebatsızdırlar kolayca cesaretleri kırılır. Ufak tefek engeller karşısında yılgınlık gösterirler.

12. Her etkinlikte yapabileceği yerden başlamak ve ilerlemek son derece önemlidir. Böylece çocuğu, düşebileceği yılgınlık ve panikten kurtarmak mümkün olur.

13. Bir amaca ulaşmak için kuvvetli duygular hissetmezler. Ufak tefek engeller karşısında çözüm yolları aramazlar. Hemen yılgınlık gösterirler.

SOSYAL İLİŞKİLERİ

1. Sosyal bakımdan pek çok uyumsuz halleri vardır. Sosyal durumlara kendi kendilerine uymada zorluk çekerler. Anlayış ve bol sosyal yaşantılar sağlamak uyumu artırıcı etmenlerdir.

2. Sosyal faaliyetlere karşı ilgisi azdır.

3. Sosyal ilişkilerde bencildirler. Davranışlarında her şeyin kendilerine ait olmasını isterler, paylaşımçı değildirler.

4. Sosyal ilişkilerinde Kendilerini grupta kabul ettirecek becerileri azdır. Sosyal yaşamdan uzaklaştırılması bu durumu artırıcı bir etkendir.

5. Sosyal ilişkilerinde Grupta daima başkalarına tabi olmak eğilimindedirler.

6. Sorumluluk almaktan çekinirler .Bunda kendilerinde grubu yönetecek yeterliliği ve güveni görmemeleri ve sınırlı sosyal yaşantılara sahip olmaları önemli rol oynayabilir.

7. Oyun ve toplum kurallarına uymakta güçlük çekerler.

8. Kuralları zor olan oyunlara ve faaliyetlere katılmazlar .

9. Giydiklerini , uygun şekilde giyemez ve kendilerine yakıştıramazlar. Bu özellikler daha çok, sosyal yaşantılardan yoksun bırakılmış , giyinme ve tuvalet yapma konusunda yeterli beceri kazandırılmamış çocuklarda görülür.

10. Nezaket ve görgü kurallarına uymakta zorluk gösterirler. Hangi davranışların uyumlu olduğunu öğrenmesi için uygun yaşantılardan geçmesi gereklidir.

ÖZBAKIM BECERİ GELİŞİMLERİ

1. Tuvalet eğitimlerini geç kazanırlar.

2. Bazılarında gece işemeleri devam edebilir.

3. Temizlik, giyinme, soyunma, vb. özbakım becerilerini geç kazanırlar.

AİLE ÖZELLİKLERİ

1. Ailenin genellikle sosyo-ekonomik düzeyleri alt düzeydedir.
2. Ailenin çocuk sayısı fazladır.
3. Anne-babanın eğitim düzeyleri genellikle düşüktür.
4. Çocuğu evde öğrenmeye teşvik edecek bir ortam yoktur.
5. Ailenin sosyo-ekonomik durumu çocukların düzgün beslenmesine olanak sağlayamamaktadır.
6. Ailede çocuğun normal beden, sosyal, zihinsel, duygusal ve kişilik gelişimini bozacak bir çok neden vardır.

İŞ VE ÇALIŞMA ÖZELLİKLERİ

1. Bu çocuklar yaşıtları gibi bir iş sahibi olmak isterler.
2. Bu çocuklar, pek çok iş yapabilir ve meslek sahibi olabilirler.
3. Monoton işlerde normal çocuklardan üstün başarı gösterirler.
4. İşlerine daha bağlıdır. Tam zamanında gelir ve tam zamanında işlerinden ayrılırlar.
5. Emniyet kurallarına son derece saygılıdırlar.
6. Kendilerine uygun mesleki alanda kolay eğitilirler.
7. Bu çocuklar genellikle sakindir ve işverenin isteklerine uygun davranış gösterirler.
8. Başarı gösterdikleri işlerden gurur duyarlar.
9. Ani çıkan sorunların çözümünde birinin yanında olma ihtiyacını hissederler.
10. Bedenen bir şeyler yapmaktan, ortaya bir ürün çıkarmaktan çok hoşlanırlar.
11. İşe başlatılmaları çok zaman alır ve sabır ister.

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME

1. Akademik etkinliklerde yavaş olabilirler ancak yinede kendi yeteneklerini ve yetersizliklerini anlayabilecek düzeye gelebilirler.
2. İlköğretim okullarında, normal yaşıtlarıyla aynı sınıflarda kaynaştırma programına alınabilirler.
3. İlköğretim okullarının bünyesinde açılan benzer özellikteki çocuklardan oluşan özel eğitim sınıflarına yerleştirilebilirler.

4. Bu iki uygulamaya destekleyici olarak özel eğitim merkezlerinin eğitim ve öğretiminden yararlanabilirler.

5. Engel durumu bebeklik döneminde farkına varıldığı takdirde, zihin, dil ve sosyal gelişimde kritik bir öneme sahip olan 0-3 yaş arasında bol uyarıcı, ilgi ve sosyal etkileşimle ilerleme kaydedilmesi mümkündür.

6. Bu çocuklara, normal çocuklara uygulanan eğitim programının hafifletilmiş ve işleniş süresi daha kısaltılmış özel eğitim programları uygulanmalıdır. Eğitilebilir zeka engeli olan çocukların bilişsel gelişim alanları dikkate alınarak özel eğitim uzmanı, çocuk gelişim uzmanı ve sınıf öğretmeni tarafından sınıf ve bireysel eğitim programları hazırlanmalı, bu program uygulanırken uzmanlarla iş birliği halinde olunmalı, her zaman bireysel çalışmalara yer vermelidir. Çünkü bu çocuklar akademik becerileri grup eğitiminden ziyade bireysel eğitim yolu ile daha çabuk kazanmaktadırlar. Konulara ve ünitelere uygun eğitim materyalleri, drama materyalleri, atölye materyalleri hazırlanmalı, bu hazırlık sırasında somut kavramlardan yararlanmalıdır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin sınıftaki çocukları çok iyi tanınması, pratik ve uygun çözüm yollarını üretebilmesi gerekmektedir.

7. İlköğretim ders programında önemli olan bu çocukların dil gelişimlerini yaşlıları düzeyine ulaştırabilmektir. Bu nedenle özel eğitim uzmanları, çocuk gelişim uzmanları ve konuşma uzmanlarının çocuğa özel, dil ve konuşma beceri gelişim programlarını ders programlarına yaymaları ve sınıf öğretmeni tarafından da bu programların sınıf içinde uygulanması gerekmektedir.

8. Eğer çocuğun tanısı konmuş bir dil ve konuşma bozukluğu varsa uzmanlar tarafından bu çocuklara bire bir özel eğitim vermeli, sınıf içinde ders öğretmeni çocuğu takip etmelidir.

9. Bu çocukların yaşlılarından çok büyük farkları olmasa da büyük ve küçük kas gelişimlerini artırıcı egzersizlerin okul ortamında (Fizik Tedavi Uzmanı, Çocuk Gelişimi Uzmanı, Özel Eğitim Uzmanı yardımı ile) gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu destek sayesinde çocuklar el ve ayak kaslarını ders ve serbest zaman etkinliklerinde nasıl kullanabileceklerini bilir ve bu konuda zorlanmazlar.

Bu özellikleri nedeniyle özürlü çocuklara günlük yaşam becerilerini kazandırırken şu noktalara dikkat etmemiz gerekir.

- Çocuğun ilgisini çekerek uygulamaya başlanmalıdır.
- Öğretilenler çocuğun gereksinimlerini karşılayacak davranışlar olmalıdır.
- Öğretilenler çocuğun toplum içinde yaşamını kolaylaştırmalıdır.
- Kazandırılacak beceriler kısa basit cümlelerle anlatılmalıdır.
- Her adımda çocuğa ne yaptığımız anlatıldığı gibi çocuğun yaptığını tekrar etmesi istenmelidir.
- Çocukların duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmeleri sağlanmalıdır.
- Çocuklar soru sormaya ve konuşmaya özendirilmelidir.
- Çocuklar toplum içine sokulmalıdır. Yaşlıları ile birlikte olmaları sağlanmalıdır. Çocuklar

bol bol gezdirilmeli, tiyatro, lokanta, park vs. götürülmeliler.

- Bolbol renkli resimleri olan kitaplar okunmalıdır.
- Çocuklar yetişkinler ile birlikte masada oturarak yemek yemelidirler.
- Çocuğun kendi başına özbakımını yapabilmesi, gereksinimlerini karşılaya bilmesi, kendini idare etmeyi öğrenmesi için olanak sağlanmalıdır.
- Çocukların gösterdiği olumlu ve olumsuz tüm tepkilerin nedenleri araştırılmalıdır. Başarılar üzerinde durulmalı ve ödüllendirilmelidir.
- Olumsuz, çocukları cesaretini kırıcı ifadeler yerine güven verici olumlu ifadeler kullanılmalıdır.
- Genel ifadelerden çok özel ifadeler, soyut kavramlardan çok somut kavramlar kullanılmalıdır.
- Azarlama,tenkit özellikle ilişkilerimizde yer almamalıdır.
- Yapılacak iş gerekiyorsa çocuğa yaparak gösterilmeli, çocuğun izlemesi sağlanmalıdır.
- Çocukta yerleşmesi istenen davranış adım adım anlatılmalı, uygulatılmalı ve çocuğun başarması için yeterince zaman tanınmalıdır.

ANA BABALARIN DUYGULARI ve AİLEYE ÖNERİLER

Hiçbir ana-baba çocuğunun zeka gerisi olduğunu kabul etmek istemez. İlk yıllarda çocukta görülen gelişimsel gerilikleri başka nedenlere bağlama eğilimi vardır. Çocuğun bu özelliğinden sürekli kendilerini suçlarlar. Anne baba mutsuzdur, çocukları için ve çocuklarının geleceği için endişelidir. Bu duygular içinde genellikle çocuk reddedilir, ya da üzerine aşırı düşülerek gelişimi engellenir veya eğitimine özen gösterilmez. Zeka geriliği tanısı evde konulacak bir durum değildir. Öncelikle bir çocuk hastalıkları uzmanı tarafından işitme, görme ,nörolojik vs. yönlerden ayrıntılı bir kontrolden geçmesi ve tanının ruh sağlığı ve rehberlik araştırma merkezlerinde konması gerekir. Ayrıca bu çocukların aileleri genellikle çocukların eğitilebilir zihinsel engelli olduklarını öğrendikten sonra onlara karşı normallerden farklı davranış ve tutum gösterirler .Bu davranış ve tutumlar çocukların sosyal, duygusal ve kişilik gelişimini engeller. Ailede çocuğun gelişimini engelleyen veya bozan davranış ve tutumlardan kaçınılmalıdır .Bu amaçla;

1. Aşırı derecede korumacı olunmamalıdır. Aksi halde çocuğa hiçbir iş yapma olanağı verilmez. Bu nedenle çocuk ,yapabileceği hizmetleri yaparak öğrenme ve gelişme olanağından yoksun kalmış olur.
2. Aşırı derecede ihmal edilmemelidir. Bu hallerde çocuğun gelişmesi gerekli şartlar hazırlanmaz.
3. Kabul edilmeli ve gelişimi için gerekli sevgi ve şefkat tüm gelişimini etkileyebilir. Sevgi ve şefkat çocuğun gelişimini en üst düzeye çıkartacaktır.
4. Çocuk beceriksiz olarak değerlendirilmemelidir. Bir şey yapmaya teşebbüs ettiğinde sen onu yapamazsın gibi uyarılar,çocuğun kendine olan güvenini sarsacaktır.
5. Yeteneklerinin sınırlı olduğu unutulmamalı,yeteneğinin üstünde bir şey istenmemelidir. Bu durumda çocuk ,başarısızlıkla karşı karşıya kalacak ve böylece kendine olan güveni kaybol-

çaktır.

6. Çocuk inkar edilmemelidir. Çocuğun sahip olduğu düzey inkar edilmeme-
li ,bunun bir gerçeklik olduğu kabul edilmelidir. Ancak bu durumda çocuğa
yardımcı olunabilir ve böylece çocuğun gelişiminin sağlanmasıyla

7. Bu düzeydeki çocuklar gizlenmemelidir .Zihinsel,duygusal ve sosyal gelişimlerin yaşayarak
öğrenme yoluyla gelişebileceği akıldan çıkarılmamalı ve bu gelişimin sağlanabilmesi için giz-
lenmesi yerine toplum içine çıkarılarak sosyal ilişkiler kurması sağlanmalıdır .Bir utanç kayna-
ğı olarak görülmemeli,akranlarıyla ilişkiler kurmasının önüne geçilmemelidir.

8. Karşılaştırma yapılmamalıdır. Normal çocuklarla kıyaslama yapılmamalıdır.

9. Ailede geçimsizlik nedeni olmamalıdır .Anne- baba birbirini suçlamaktansa çocuğun eğitimi
konusunda neler yapabileceklerini araştırmalı ve bu konuda var olan olanakları kullanmak
üzere harekete geçmelidir.

10. Çocuğun eğitiminde sabır ve hoşgörü gösterilmelidir. Aksi halde çocuğun var olan ilgi , istek
ve yeteneği köreltilmiş olacaktır.

11. Çocuğun öğretmeni ile sıkı diyalog kurulmalıdır.

12. Çocuğun basit komutlara alışması için evde çeşitli egzersizler yapılmalıdır. Bardağı getir ,
koltuğa otur , git – gel gibi.

Anne ve babalar yukarıda belirtilen çalışma ve davranışlara ek olarak ,çocuğun durumu
uygun bir eğitim alabilmesi için gerekli araştırma ve çalışmalarını da yapmalıdır.
Söz konusu eğitimin sağlanması amacıyla yapabilecekleri ilk şey buldukları ildeki “Rehberlik
ve Araştırma Merkezine” baş vurmaları olmalıdır. Ülkemizde Özel Eğitime Muhtaç Çocukların eği-
timlerinin sağlanması için gerekli teşhis, tanı ve çalışmaların yapılabilmesi amacıyla her ilde en
az bir tane Rehberlik Araştırma Merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlere müracaat eden ailele-
rin çocuklarına gerekli testler ve diğer ölçme araçları uygulanarak durumları tespit edilmek-
te ,böylece çocuğun hangi düzeyde olduğu belirlenerek özür düzeyine göre yönlendirme yapı-
lmaktadır. Eğitilebilir Zihinsel Düzeydeki çocukların eğitimleri için ülkemiz genelinde Özel Eği-
tim Sınıfları normal çocuklarla iletişim kurma yoluyla sosyal,zihinsel ve davranışsal becerileri-
nin artırılmasını amaçlayan Kaynaştırma Programları bulunmaktadır. Ayrıca söz konusu ço-
cukların mesleki beceri kazanabilmelerini sağlamak ve bir iş sahibi olmalarına imkan tanımak
amacıyla hizmet veren Eğitilebilir Çocuklar İş okulları bulunmaktadır.

EĞİTİMLERİ VE ÖĞRETMENLERE TAVSİYELER

Çocuğun bireysel olarak bütün yönleriyle tanınması eğitimin ilk dayanağıdır. Çocuğun
zayıf ve gelişmiş yönleri tespit edilmelidir.

Uygun eğitim-öğretim ortamı olmalı ve çocuğa içten davranılmalıdır.

Eğitimdeki tekrar dönemleri uzatılmalıdır.

Herhangi bir konuda yapılan açıklamaların bireysel olarak yapılması gerekir.

Bütün ilişkilerde son derece dikkatli ve nazik olmayı gerektirir. Ses tonunun dahi kurulan ilişkinin gelişmesinde önemi büyüktür.

Maddi ceza kesinlikle uygulanmamalıdır.

Yaparak ve görerek öğrenirler. Bu çocuklara mümkün olduğu kadar somut ve uygulamalı eğitim ve öğretim yöntemi uygulamak gerekir.

Kendi kendilerine karar verme, kendilerine yön verme zorlukları fazla olduğundan öğretmen ve eğitimcilerin kendilerine yön vermesine, uygun kararlar almalarında kendilerine yardımcı olmalarına ihtiyaç duyarlar.

Bu çocukların eğitimleri, eğitiminden alınabilecek her sonucu etkiler.

II-AĞIR ÖĞRENENLER

Çok geç ve güç öğrenirler, genelleme yapamazlar, dikkati dağınık ve dikkat süresi kısadır. soyut şeyleri çok zorlukla öğrenirler, öğrendiklerini çok çabuk unuturlar, kolayca yorulur ve sebatsızdırlar, kendilerine olan güvenleri azdır, oyun ve toplum kurallarına uymakta zorluk çekerler, bazen hiç uymazlar.

Aileye Öneriler

1. Çocuğunuzda herhangi bir problem (geç, güç öğrenme, unutkanlık v.b.) fark ettiğinizde öğretmeniyle hemen diyaloga girin ve bir rehberlik uzmana ulaşarak problemin kaynağını araştırın.
2. Çocuğunuzu olduğu gibi kabul edin, çevreden gizlemeyin. Kıyaslayıp eleştirmeyin.
3. Aşırı derecede koruyucu olmayın. Bu, çocukta kendine güveni azaltır.
4. Çocuğa yapabileceği işleri yaptırın. Başardığı işlerde teşvik edin, ödüllendirin
5. Basit sözcükler ve kısa cümleler kullanınız.
6. Çocuğunuzdan zihinsel olarak ne yapmasını istiyorsanız, tam ve açıkça söylemelisiniz. Yani genel ifadelerden çok özel ifadeler kullanmalısınız. Eşyalarını ortadan kaldır ifadesi yerine "oyuncağı yerine koy" ifadesi kullanılmalıdır.
7. İsteklerinizde ve koyacağınız kurallarda tutarlı olun Ne zaman nasıl davranış bekleniyorsa çocuğunuza bunu anlatın ve bu beklentinizi bir daha değiştirmeyin. Böylece çocukta karalı davranışlar gelişecektir. Kararsız olursanız, çocuk paniğe kapılabilir.
8. Çocuğunuza acele komutlar yerine yavaş ve basit komutlar veriniz.
9. Tehdit etmekten sakının. Tehdit, çocuklar üzerinde bir çok olumsuz etkiler yapar; çok yapıldığında çocuklar hiç aldırılmaz ve davranış bozukluğu düşmanlık duygularını teşvik eder.
10. Bu çocukların kasları tam gelişmemiştir. Bunu sağlamak amacıyla el temrinlerine ve becerilerine yer verilmeli (kaba boyama, çamur- hamur gibi maddelerle oynama, makasla kağıt kesme, boncuk dizme)

11. Çocuğa öz bakım becerileri öğretilmelidir. (Giyinme, kendi kendine yemek yeme, yıkanma v.b)

12. Öğretmenin okulda vermiş olduğu derslerin evde de devam edebilmesi için çocuğunuzun ödevlerini takip edin, sık tekrar yaptırın. Çocuğunuz çabuk sıkılacağından (ağır öğrenen çocukların temel özelliğidir), sıkıldığında etkinliği bırakın, sevdiği bir şeyi yapmasına izin verin (tv. seyretme, oyun oynama vb) sonra tekrar etkinliği çalışın. Bu şekilde dikkat dağınıklılığını da engelleme olanağına sahip olursunuz.

Öğretmenlere Öneriler

- 1.** Velilerle işbirliği yapmalıdır.
- 2.** Küme çalışmalarına öncelik sağlamalı,onların birbirleriyle iyi geçinmeleri ve zamanlarını verimli şekilde kullanmaya teşvik edilmelidir.
- 3.** Zaman zaman öğrencinin defterleri toplanarak yanlışlar üzerinde sınıfça çözümler aranmalıdır.
- 4.** Öğrenci,eğitim-öğretim çalışmalarında etkin aktif duruma getirilmelidir.
- 5.** Basit sözcükler ve kısa cümleler kullanılmalı, kendilerini sözle anlatmaya teşvik edilmelidir.
- 6.** Somut materyallerden faydalanılmalıdır.
- 7.** Başarı ile yapılmış işler üzerinde önemle durulmalıdır. Çocuklar başarılı oldukları faaliyetlerle ilgilendiğinden, bu durum güdüleyici olacaktır.
- 8.** Çocukların özgüvenin artırıcı ifadeler kullanılarak öğrenme için cesaret verilmelidir.
- 9.** Çocuklara arkadaşları önünde müdahale etmekten kaçınılmalıdır. Çocukların uyumsuz davranışlarını sınıf huzurunda tartışmamalıdır.
- 10.** Ağır öğrenen çocuklar çekingen olduğundan, sosyal ilişkilerde ön planda yer verilen görev dağılımlarında bu çocuklarda göz önünde bulundurulmalıdır.
- 11.** Arkadaşlarıyla kıyaslanmamalıdır.
- 12.** Eleştirilmemeli, "Doğru olan bu...." diyerek başlayan ikna edici ifadelerle yanlış gösterilmelidir.